

HANDLÄGGARE, AVDELNING/ENHET, TELEFON

Mattias Viklund
Avdelningen för marknadsfrågor
08-678 55 00

TeliaSonera AB
Stab Juridik, Regulatoriska frågor
123 86 FARSTA

Saken

Fastställande av särskilda skyldigheter enligt 8 kap. 6 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation för företag med ett betydande inflytande på den svenska marknaden för tillträde i grossistledet (inklusive delat tillträde) till konventionella abonnentledningar av metall och delaccessnät uppbyggda av metallkablar, i syfte att tillhandahålla bredbands- och taltjänster (LLUB).

Post- och telestyrelsens avgörande

Post- och telestyrelsen (PTS) beslutar att ålägga TeliaSonera AB (TeliaSonera), i egenskap av operatör med betydande inflytande på den svenska marknaden för tillträde i grossistledet (inklusive delat tillträde) till konventionella abonnentledningar av metall och delaccessnät uppbyggda av metallkablar, i syfte att tillhandahålla bredbands- och taltjänster (LLUB), följande skyldigheter.

1. TeliaSonera förpliktas med stöd av 4 kap. 8 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (EkomL), att på rimlig begäran ge andra operatörer tillträde till konventionella abonnentledningar av metall, vilket avser den fysiska förbindelse i form av en tvinnad parkabel av metall som förbinder nätanslutningspunkten i en abonnents lokaler med korskopplingen eller en likvärdig anslutningspunkt i det allmänna telefonnätet. Tillträdet omfattar fullt tillträde som tillåter att hela frekvensspektrumet i den tvinnade parkabeln används, samt delat tillträde som tillåter att del av frekvensspektrumet i den tvinnade parkabeln används. Skyldigheten omfattar dessutom tillträde till tillhörande installationer som hänger samman med fullt och delat tillträde, dvs. samlokalisering och tillträde till övriga relevanta installationer. Skyldigheten omfattar också tillträde till de driftstödssystem, informationssystem eller liknande funktioner som krävs för att tillgodose syftet med tillträdet. Sådant tillträde skall tillgodoses utan dröjsmål och utan att ovidkommande villkor ställs upp för tillträdet.
2. TeliaSonera förpliktas med stöd av 4 kap. 11 § EkomL att tillämpa kostnadsorienterad prissättning enligt kostnadsredovisningsmetoden LRIC för tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer.

3. TeliaSonera förpliktas med stöd av 4 kap. 6 § EkomL att tillämpa icke-diskriminerande villkor för tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer.

4. TeliaSonera förpliktas med stöd av 4 kap. 7 § EkomL att årligen och i övrigt på begäran av Post- och telestyrelsen särredovisa bolagets verksamhet med anknytning till tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer samt till myndigheten ge in sin redovisning, inbegripet uppgifter om intäkter från annan.

5. TeliaSonera förpliktas med stöd av 4 kap. 5 och 9 §§ EkomL att i ett referenserbjudande specificera och offentliggöra uppgifter om tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer.

Skyldigheterna enligt p. 1-5 specificeras närmare i bilaga 1.

Detta beslut gäller omedelbart.

Bakgrund

PTS har i särskilt beslut fastställt den svenska marknaden för tillträde i grossistledet (inklusive delat tillträde) till konventionella abonnentledningar av metall och delaccessnät uppbyggda av metallkablar, i syfte att tillhandahålla bredbands- och taltjänster (LLUB) som en relevant marknad.

I det nämnda beslutet har PTS vidare identifierat TeliaSonera som operatör med betydande inflytande på den svenska marknaden för tillträde i grossistledet (inklusive delat tillträde) till konventionella abonnentledningar av metall och delaccessnät uppbyggda av metallkablar, i syfte att tillhandahålla bredbands- och taltjänster (LLUB).

Enligt bestämmelserna i EkomL ankommer det på PTS att ålägga en eller flera konkurrensskapande skyldigheter på en operatör som har betydande inflytande på en viss marknad. I detta beslut meddelar PTS skyldigheter avseende TeliaSonera.

Utkast till beslut med avseende på denna marknad har varit föremål för samråd enligt 8 kap. 10 och 11 §§ EkomL

Skäl

1. Tillämpliga bestämmelser

Enligt 8 kap. 6 § EkomL skall den myndighet som regeringen bestämmer fortlöpande analysera de relevanta marknader som har fastställts enligt 5 §. Därvid skall Europeiska gemenskapernas kommissions riktlinjer för marknadsanalys och bedömning av ett företags betydande inflytande på marknaden beaktas. För varje marknad skall det fastställas om det råder effektiv konkurrens.

Om det vid en bedömning enligt första stycket konstateras att det inte råder effektiv konkurrens på en fastställd marknad, skall företag med betydande inflytande på den marknaden identifieras och beslut meddelas om skyldigheter enligt 4 kap. 4 § och 5 kap. 13 och 14 §§.

Om det vid en bedömning enligt första stycket konstateras att det råder effektiv konkurrens på en fastställd marknad, skall skyldigheter som har beslutats med stöd av 4 kap. 4 § och 5 kap. 13 och 14 §§ upphävas. Tidpunkten för upphävande av en skyldighet skall bestämmas med hänsyn till berörda parterers intressen.

Enligt 4 kap. 4 § EkomL skall i enlighet med 8 kap. 6 § en operatör, som enligt 8 kap. 7 § har ett betydande inflytande på en viss marknad, åläggas en eller flera skyldigheter som anges i 5 – 12 §§. En sådan förpliktelse skall syfta till att skapa effektiv konkurrens.

En sådan operatör får även i andra fall än som anges i detta kapitel åläggas en skyldighet om tillträde, om det finns synnerliga skäl för det och åtgärden godkänns av Europeiska gemenskapernas kommission.

2. Metodbeskrivning

2.1. *Allmänt om åläggande av skyldigheter*

Av 8 kap. 6 § EkomL följer att om PTS konstaterar att det inte råder effektiv konkurrens på en fastställd marknad, skall myndigheten identifiera företag med betydande inflytande på den marknaden och ålägga dessa företag lämpliga specifika regleringsskyldigheter eller bibehålla eller ändra sådana skyldigheter som redan existerar. Minst en skyldighet skall åläggas för den som har betydande inflytande på en relevant marknad.¹

Enligt 1 kap. 1 § EkomL syftar bestämmelserna i lagen till att enskilda och myndigheter skall få tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte vad gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet. Syftet skall uppnås främst genom att konkurrensen och den internationella harmoniseringen på området främjas. Samhällsomfattande tjänster skall dock alltid finnas tillgängliga på för alla likvärdiga villkor i hela landet till överkomliga priser.

Vid lagens tillämpning skall särskilt beaktas elektroniska kommunikationers betydelse för yttrandefrihet och informationsfrihet.

Av 1 kap. 2 § EkomL följer att åtgärder som vidtas med stöd av lagen inte får vara mer ingripande än som framstår som rimligt och skall vara proportionella med hänsyn till lagens syfte och de övriga intressen som anges i 1 §.

Enligt förarbetena till EkomL (prop. 2002/03:110 s. 185) åligger det myndigheten att utifrån problemets art välja den mest lämpliga skyldigheten för att uppnå syftet med åtgärden. Åtgärden skall syfta till att skapa effektiv konkurrens. PTS har att utgå från det grundlagsfästa egendomsskyddet (RF 2 kap. 18 §) vid prövningen av vilka skyldigheter som skall förpliktas den som har ett betydande inflytande på en marknad. Regeringsrätten har i det s.k. Barsebäcksmålet (RÅ 1999 ref. 76) formulerat en allmängiltig proportionalitetsprincip som lämpligen bör vara vägledande vid betungande offentlighetsrättsliga ingripanden mot enskilda. I nämnda mål uttalade Regeringsrätten att proportionalitetsprincipen innefattar flera olika krav som rättsordningen ställer på balans mellan mål och medel och mellan

¹ Se prop. 2002/03:110, s. 176 samt kommissionens riktlinjer p. 114.

motstående intressen. Ingrepp från det allmännas sida mot enskild bör analyseras utifrån aspekterna ändamålsenlighet, nödvändighet och proportionalitet i strikt mening. Ett ingrepp skall således vara lämpligt utifrån omständigheterna i det enskilda fallet, vara en nödvändig förutsättning för att målet med ingripandet skall kunna uppnås och slutligen vara avvägt på så sätt att nyttan för det allmänna står i rimlig proportion till den skada som ingreppet förorsakar den enskilde.

I nämnda förarbeten, sid. 185, anges bl.a. följande med avseende på vilka hänsyn PTS har att iaktta vid åläggande av skyldigheter:

”I att åtgärden skall vara den lämpligaste ligger att myndigheten skall välja den minst ingripande åtgärden som efter en proportionalitetsavvägning och behovsprövning utifrån de enskilda och de allmänna intressen som står mot varandra, bedöms kunna leda till det önskade resultatet. För att kunna göra en bedömning av vilken åtgärd som är den mest lämpliga måste myndigheten göra en genomlysande konsekvensanalys och redovisa resultatet av de avvägningar som myndigheten gjort i ett motiverat beslut.”

För att skyldigheter skall anses vara proportionella måste de enligt kommissionens riktlinjer för marknadsanalys och bedömning av ett företags inflytande på marknaden i enlighet med gemenskapens regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (riktlinjerna) punkt 118

- ha ett legitimt syfte,
- vara nödvändiga, och
- utgöra det alternativ som är minst betungande för företagen men samtidigt uppnår de överordnade målen.

Reglering av företag med betydande inflytande bör, enligt PTS mening, inte hämma incitament till effektiva investeringar i den verksamhet som regleringen omfattar eller till investeringar i alternativ infrastruktur som är önskvärda ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Regleringen bör syfta till en utveckling mot effektiv konkurrens på lång sikt på den relevanta marknaden i den mån det bedöms realistiskt, eller på andra marknader PTS fastställt inom området för elektronisk kommunikation.

2.2 *Disposition*

Först görs en översiktlig beskrivning av konkurrensproblemen på marknaden med utgångspunkt i den marknadsanalys som myndigheten gjort i besluten om fastställande av relevant marknad och identifiering av operatör med betydande inflytande. Beskrivningen omfattar även en redogörelse av befintliga skyldigheter, som gäller enligt övergångsregleringen till EkomL, vilka påverkar konkurrenssituationen.

Mot bakgrund av konkurrensproblemen görs därefter en bedömning av vilka ålägganden som krävs för att komma till rätta med konkurrensproblemen och för att uppfylla målen med lagstiftningen. Därefter görs en avvägning av om dessa skyldigheter är lämpliga och proportionerliga. Slutligen följer en samlad bedömning.

3. Översiktlig beskrivning av konkurrensproblemen på marknaden

3.1 *Befintliga skyldigheter*

Den rådande marknadssituationen och konkurrensförhållandena påverkas av den reglering som fram tills nu tillämpats på den relevanta marknaden. Nu gällande skyldigheter måste därför tas i beaktande vid en bedömning av vilka konkurrensproblem som finns på marknaden.

En reglering av tillträde i grossistledet (inklusive delat tillträde) till konventionella abonnentledningar av metall och delaccessnät uppbyggda av metallkablar, i syfte att tillhandahålla bredbands- och taltjänster (LLUB) återfinns i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2887/2000 av den 18 december 2000 om tillträde till accessnät (LLUB-förordningen). Enligt denna förordning, som trädde i kraft den 2 januari 2001 i Sverige, har de nätoperatörer som anmälts till kommissionen som operatörer med ett betydande inflytande på marknaden för fasta allmänt tillgängliga telefonnät en skyldighet att ge tillträde till sina metallbaserade nät. I Sverige har LLUB-förordningen inneburit en skyldighet för TeliaSonera att till andra operatörer tillhandahålla tillträde till det rikstäckande metallbaserade accessnätet.

I LLUB-förordningen specificeras att operatörer som vill använda sig av konventionella abonnentledningar skall ha rätt till fullt eller delat tillträde, samt till ett antal nätfaciliteter, exempelvis samlokalisering. I artikel 2 (c) i LLUB-förordningen definieras accessnätet som den fysiska förbindelse i form av en tvinnad parkabel av metall som förbinder nätanslutningspunkten i en abonnents lokaler med korskopplingen eller en likvärdig facilitet i det fasta allmänt tillgängliga telefonnätet. En annan operatör än den som äger accessnätet kan, enligt LLUB-förordningen, få tillträde till accessnätet på olika sätt. Med fullt tillträde avses att en teleoperatör hyr ett tvinnat par metalledningar i en förbindelse mellan telefonstationen och slutkunden av den kabelägande teleoperatören (artikel 1 (f)). Med delat tillträde avses att en teleoperatör frekvensmässigt delar ett tvinnat par metalledningar, i en förbindelse mellan telefonstationen och slutkunden, med den kabelägande teleoperatören (artikel 1 (g)).² Operatörer som väljer fullt eller delat tillträde för att etablera tillträde kontrollerar förbindelsens egenskaper. Enligt artikel 3 (2) i LLUB-förordningen skall en operatör som anmälts till kommissionen som operatör med betydande inflytande på angiven marknad bevilja framställningar från andra operatörer om tillträde till accessnätet och tillhörande faciliteter på villkor som bl.a. skall vara rättvisa och icke-diskriminerande. Detta innebär att tillträdet skall tillhandahållas enligt samma villkor och vara av samma kvalitet som för det nätägande bolagets egen organisation. Prissättningen skall vidare, enligt artikel 3 (3) i förordningen, ske på grundval av kostnaderna.

3.2 *Marknaden för tillträde till konventionella abonnentledningar (LLUB)*

I PTS beslut med dnr 04-6948/23, a om fastställande av den svenska marknaden för tillträde i grossistledet (inklusive delat tillträde) till konventionella abonnentledningar av metall och delaccessnät uppbyggda av metallkablar, i syfte

² Konkurrensen i accessnätet – situationer och förslag till åtgärder, PTS rapport den 2 maj 2002 PTS-ER-2002:8, ISSN-1650-9862, s. 3.

att tillhandahålla bredbands- och taltjänster (LLUB) har PTS analyserat marknaden och funnit att TeliaSonera har en marknadsandel på denna marknad som överstiger 99 procent.

Syftet med införandet av LLUB-förordningen var att öka konkurrensen i accessnätet. Andra operatörer än TeliaSonera, förfogar dock alltså i liten grad över alternativ infrastruktur. Det metallbaserade accessnätet i det fasta kretskopplade telefonnätet är fortfarande ett av de minst konkurrensutsatta segmenten på marknaden för elektronisk kommunikation.

Den aktuella marknadens särdrag utgör i sig ett strukturellt problem. TeliaSonera kan, i kraft av sin kontroll över tillträdet till det rikstäckande metallbaserade accessnätet och därmed genom det betydande inflytandet på marknaden, i frånvaro av förhandsreglering agera oberoende av sina konkurrenter, sina kunder och i sista hand av konsumenterna. Mot bakgrund härav föreligger risk för att TeliaSonera, i avsaknad av prisreglering, kan ta ut överpriser på ett sätt som missgynnar andra aktörer och i sista hand slutanvändarna.

Sektorsspecifik förhandsreglering möjliggör detaljerade och för ändamålet särskilt anpassade ingripanden för att åtgärda typiska och potentiella problem på ett sätt som fastslår förutsägbara spelregler för hela marknaden. I det följande beskrivs, delvis med utgångspunkt i TeliaSoneras kunders perspektiv, ett antal sådana typiska och potentiella problem. Vid bedömning av huruvida en sektorsspecifik reglering alltså är nödvändig på denna marknad är det av största vikt att beakta såväl av operatörerna upplevda specifika konkurrensproblem som samhällsekonomiska konsekvenser, exempelvis med avseende på infrastrukturkonkurrens, som en eventuellt fortsatt reglering på området skulle kunna få.

Konkurrensproblemen på den aktuella marknaden är svåra att identifiera mot bakgrund av att den produkt som avses genom marknadsavgränsningen är oförädlad och därmed svår att direkt jämföra med de produkter som återfinns på slutkundsmarknaderna samt att det, vid sidan av TeliaSonera, saknas leverantörer av motsvarande tjänster. Efter det att LLUB-förordningen trädde i kraft skönjdes under en två års period inget egentligt nyttjande av tillträde. Det senaste året har dock tillväxten ökat och tillträden via LLUB stod vid årsskiftet 2003/2004 för en stor del av tillväxten av antalet xDSL-accesser.³ Fortfarande utgör dock andra operatörers, utöver TeliaSoneras, tillträde via LLUB mindre än 10 procent av det totala antalet xDSL-accesser. TeliaSonera är alltså den största aktören med ca 70 procent av antalet xDSL-accesser till slutkunder. Sedan början av 2001 bedriver PTS en fortgående tillsyn över efterlevnaden av LLUB-förordningen. Inom ramen för tillsynen har PTS inhämtat synpunkter från marknadens aktörer via enkäter och vid möten. En enkät har under det senaste året skickats ut till ett 50-tal operatörer och möten hålls löpande med målet att PTS skall kunna identifiera de problem som återfinns på marknaden. Nedan beskrivs ett antal av de problem som har rapporterats.

³ DSL är en höghastighetsanslutning mellan telefonstation och slutkund (Eng.: Digital Subscriber Line). xDSL är ett samlingsnamn för olika typer av DSL-produkter (t.ex. ADSL).

Under de första åren efter LLUB-förordningens införande så uppgav operatörer till PTS att de inte med lönsamhet kunde nyttja LLUB. Tillväxten för nyttjandet av LLUB under det senaste halvåret får främst ses som ett resultat av att priset för LLUB och slutkundspriset för xDSL-produkter varit konstant samtidigt som priset för bland annat xDSL-utrustning och internationell IP-kapacitet sjunkit. PTS bedömer dock den framtida utvecklingen som osäker bland annat mot bakgrund av att TeliaSonera genomfört prissänkningar på sina bredbandsprodukter till slutkund vilket även kommer att pressa marginalerna för andra leverantörer.⁴ PTS anser att det finns risk för klämeffekter. För att etablera åtkomst till nätet via tillträde till konventionella abonnentledningar inom ett geografiskt område krävs intäkter och skalfördelar som motiverar investeringen i teknisk utrustning. Ett antal operatörer uppger till PTS att det är svårt för dem att skapa sig en bild av vad priset för tillträde via LLUB uppgår till i slutändan, eftersom TeliaSonera tar ut avgifter för många olika moment i beställningen. Det förhållande att priset för LLUB av operatörer har ansetts vara för högt i förhållande till slutkundsintäkterna kan ha orsakat ökade investeringar i alternativ infrastruktur, alternativt större utnyttjande av TeliaSonerans mer förädlade produkter, i form av hyrda förbindelser och bredbandsprodukter. I det fall klämeffekter leder till att andra operatörer än TeliaSonera känner sig nöjda att köpa TeliaSonerans mer förädlade produkter kan det vara ett tecken på en utbredning av marknads-makt för TeliaSonerans del.

Priset är en avgörande faktor för utnyttjandet av LLUB, men påverkar även incitamenten för investeringar i alternativ infrastruktur. Felaktigt utformade villkor kan leda till ett överutnyttjande, alternativt underutnyttjande av det metallbaserade accessnätet, vilket i sig kan leda till en samhällsekonomisk ineffektivitet. Ett lågt pris på LLUB leder sannolikt till mindre investeringar i alternativ infrastruktur medan ett för högt pris kan leda till en, ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, omotiverat hög investering i alternativ infrastruktur, alternativt till att en mindre andel av hushåll och företag får tillgång till effektiva bredbandstjänster.

Utöver tillträdet till abonnentledningarna är det många andra installationer som krävs för att en operatör skall kunna nyttja tillträdet till LLUB. Operatörer har behov av att få tillträde till de lokaler inom vilka TeliaSonera har utrustning som är nödvändig för tillhandahållande av LLUB, för att ansluta egen utrustning och förbindelser. Framför allt är, för andra operatörer än TeliaSonera, möjligheten att samlokalisera viktig för att kunna nyttja tillträde till abonnentledningar. Att etablera produktionslokaler inklusive kraft, kyla och ventilation är förenat med stora investeringar. Om andra operatörer inte bereds möjlighet att samlokalisera i TeliaSonerans produktionslokaler, utgör detta ett stort etableringshinder för dessa. Vid samlokalisering krävs installation och underhåll av samlokaliserad utrustning och tillhörande installationer. Det har vid ett flertal tillfällen till PTS framförts att det råder oklarhet om kostnaden för det arbete som TeliaSonera utför i samband med samlokalisering.

Vissa operatörer har till PTS även uppgett att det tar lång tid från det att beställning av tillträde till konventionella abonnentledningar och samlokalisering görs hos TeliaSonera fram till dess att leverans av tjänst till slutkund är möjlig.

⁴ Pressmeddelande från TeliaSonera, 2004-05-04.

Enligt dessa operatörers uppfattning behöver inte slutkunden vänta lika länge på leverans av ADSL⁵ från TeliaSonera som när denne beställt ADSL från en annan operatör som erbjuder samma produkt med tillträde via LLUB.

Det förhållandet att ledtiderna är längre för en operatör som skall nyetablera samlokalisering än i förhållande till TeliaSoneras leveranstid till slutkund, i det fall TeliaSonera redan har etablerad utrustning, får dock anses vara rimligt. Operatörer uppger emellertid även att TeliaSonera har reserverat stora ytor för framtida expansion, vilket andra operatörer inte kan göra utan stora kostnader. TeliaSonera kan genom denna reservering begränsa möjligheterna för andra operatörer att överhuvudtaget få möjlighet till samlokalisering. Det har även framkommit att TeliaSonera reserverar kapacitet i andra installationer. Exempelvis reserveras kapacitet i korskopplingar, vilket kan förhindra andra operatörer att få tillträde till abonnentledningar. Detta begränsar slutkundernas möjligheter att få tillgång till alternativa operatörer.

Från operatörshåll har till PTS också framförts att det, för de operatörer som önskar få tillträde till konventionella abonnentledningar, föreligger ett behov av att bl.a. få kännedom om vilken telestation en specifik kund tillhör samt även vilket faktiskt avstånd det är mellan stationen och slutkunden. Vidare har framförts att TeliaSoneras informationssystem inte tillhandahåller tillräcklig information i nämnt hänseende och att den information som tillhandahålls i vissa fall t.o.m. är felaktig. PTS har också under senare tid uppmärksamats på att det i vissa fall uppstår ett tidsmässigt glapp i tjänstetillhandahållandet för en slutkund som vill byta operatör av xDSL-tjänst. Detta har påtalats både av operatörer och också slutkunder som drabbats av problematiken.

Nyinvestering i accessnät är ett alternativ till tillträde till konventionella abonnentledningar, men är förenat med ett antal olika kostnader, främst i form av kablage, kanalisation och arbetskostnader. Tillgången till kanalisation är också begränsad. Vid nyinvestering måste, i stor utsträckning, ny kanalisation för områdes- och fastighetsnät etableras. Möjligheten att förlägga ny kanalisation är beroende av tillstånd och rättigheter. Kanalisation är också förenat med stora kostnader. Arbetsinsatsen för att förlägga ett nytt accessnät är omfattande. I takt med ökande kostnader för arbete utgör arbetskostnaden en allt större del av investeringen för ny accessinfrastruktur. När nyinvesteringar sker i accessnät sker de främst i fiber som har större bandbredd än den som medges genom tillträde till konventionella abonnentledningar. En investering i fiber utgör inte ett kostnadseffektivt alternativ till tillträde till konventionella abonnentledningar när det gäller t.ex. ADSL och ISDN⁶ utan är främst ett alternativ för tjänster med hög bandbredd i kombination med god betalningsvilja hos slutkunden.

3.3 *Sammanfattning av konkurrensproblemen*

Att villkoren för tillgång till LLUB är väl utformade är av största vikt för att förhindra att TeliaSonera utnyttjar tillgången till det rikstäckande metallbaserade accessnätet i syfte att stärka sin marknadsmakt på andra marknader. De ovan beskrivna förhållandena medför en risk för överprissättning och klämeffekter på marknaden. Utformningen av villkoren är även avgörande för andra operatörers

⁵ Eng.: Asymmetric Digital Subscriber Line.

⁶ Eng.: Integrated Services Digital Network.

incitament att investera i alternativ infrastruktur. Felaktigt utformade villkor kan leda till ett överutnyttjade, alternativt underutnyttjade, av det metallbaserade accessnätet, vilket i sig kan leda till en samhällsekonomisk ineffektivitet. Ett lågt pris på LLUB leder sannolikt till mindre investeringar i alternativ infrastruktur, medan ett för högt pris kan leda till en, ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, omotiverat hög investering i alternativ infrastruktur. Även bristen på information om tillgången på accessförbindelser, bristande möjlighet till samlokalisering och långa leveranstider kan leda till svårigheter att nyttja LLUB. PTS bedömer att dessa konkurrensproblem, i avsaknad av förhandsreglering, kommer att bestå åtminstone under den tid som löper fram till nästa marknadsöversyn.

4. PTS bedömning

4.1. *Skyldigheter i förhållande till konkurrensproblemen*

Mot bakgrund av befintliga skyldigheter och de konkurrensproblem som finns på marknaden bedömer PTS att en övergång till en oreglerad marknad skulle kunna få mycket negativa konsekvenser för konkurrensen och för slutkunderna, med stor risk för överprissättning och olika typer av kopplingsförbehåll. PTS redogör nedan för vilka ålägganden myndigheten anser nödvändiga för att komma till rätta med identifierade konkurrensproblem och uppnå de övergripande målen med lagstiftningen. Målen är att enskilda och myndigheter skall få tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte vad gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet. Dessa mål uppnås genom att konkurrensen och den europeiska harmoniseringen främjas. Syftet med regleringen nedan är att uppnå en fungerande konkurrens och att slutkunderna får största möjliga utbyte av de produkter och tjänster, vilka är beroende av tillgången på LLUB.

4.1.1 *Tillträde*

Enligt 4 kap. 8 § EkomL får en operatör som avses i 4 § förpliktas att uppfylla rimliga krav på tillträde till och användning av nät och tillhörande installationer i syfte att tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster. En sådan skyldighet kan avse att operatören skall

1. ge annan tillträde till specificerade nätdelar och tillhörande installationer,
2. förlänga ett redan beviljat tillträde till tillhörande installationer,
3. erbjuda andra operatörer specificerade tjänster för återförsäljning,
4. bevilja tillträde till tekniska gränssnitt, protokoll och annan nyckelteknik som är nödvändig för samverkan mellan tjänster,
5. erbjuda samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av tillhörande installationer,
6. erbjuda specificerade tjänster som krävs för att säkerställa samverkan mellan tjänster ända fram till slutanvändarna,
7. erbjuda tillträde till driftstödsystem eller liknande programsystem som krävs för att garantera en sund konkurrens när det gäller tillhandhållande av tjänster, eller
8. bedriva samtrafik eller i övrigt vidta åtgärder så att nät eller tillhörande installationer kan förbindas.

I 4 kap. 10 § EkomL anges att vid tillämpning av 8 § skall särskilt beaktas

1. den tekniska och ekonomiska bärkraften för användning och installation av alternativa nätdelar eller tillhörande installationer, med hänsyn tagen till marknadsutvecklingen samt art och typ av samtrafik och andra former av tillträde,
2. den tillgängliga kapaciteten,
3. de risker som nyinvestering medför för ägaren till nät eller tillhörande installationer,
4. behovet av att värna konkurrensen på lång sikt,
5. berörda immateriella rättigheter,
6. intresset av gränsöverskridande tjänster inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och
7. nätets funktion och tekniska säkerhet.

Syftet med att ålägga skyldigheter angående tillträde är att i ett längre perspektiv skapa en hållbar konkurrensutsatt marknad på slutanvändarens nivå i slutanvändarnas intresse. Mot bakgrund av konkurrensproblemen på marknaden och den efterfrågan som finns hos operatörerna är PTS bedömning att tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer är den tillträdesform som bäst kan komma till rätta med de ovan beskrivna konkurrensproblemen på marknaden. Detta tillträde utgörs således av två komponenter; själva tillträdet till konventionella abonnentledningar och tillträde till de tillhörande installationer som krävs för att operatörer skall kunna utnyttja abonnentledningarna.

I LLUB-förordningen återfinns en reglering avseende fullt respektive delat tillträde till abonnentledningar. Att en operatör kan få tillgång till delat tillträde innebär att denne ges möjlighet att få tillgång till del av frekvensspektrumet i en abonnentledning, vilket medger att andra delar av frekvensspektrumet nyttjas för andra ändamål av annan operatör. Denna uppdelning är aktuell när en operatör via det undre frekvensspektrumet tillhandahåller ett telefonabonnemang, medan en annan operatör tillhandahåller en bredbandstjänst via exempelvis xDSL. Delat tillträde (tillträde till det övre frekvensspektrumet) tillhandahålls endast när det undre frekvensspektrumet utnyttjas. I det fall det undre frekvensspektrumet är outnyttjat är köparen av tillträde till en konventionell abonnentledning hänvisad till fullt tillträde.

LLUB-förordningen är systematiserad utifrån den förutsättningen att den operatör som däri åläggs skyldigheten avseende tillträde tillhandahåller även telefonabonnemang och att delat tillträde således ger tillträde till det frekvensspektrum som inte omfattar talfrekvenser. PTS anser att fullt och delat tillträde skall kunna tillhandahållas oberoende av vilken operatör som tillhandahåller slutkundstjänsten. Detta innebär bl.a. att delad ledning (övre frekvensspektrumet) skall tillhandahållas oberoende av vilken operatör som samtidigt tillhandahåller exempelvis telefonabonnemang på det undre frekvensspektrumet. Produkten delad ledning kan dock enligt PTS uppfattning endast tillhandahållas under förutsättning att det undre frekvensspektrumet utnyttjas av TeliaSonera eller annan operatör.

Vanligtvis efterfrågas tillträde till abonnentledningar i den korskoppling som återfinns i anslutning till den lokalstation, alternativt utbrutet abonnentsteg, som

TeliaSonera har, i syfte att producera telefonitjänster. Eftersom alternativ infrastruktur till det rikstäckande metallbaserade accessnätet har andra sträckningar och framföringsvägar än det rikstäckande metallbaserade accessnätet kan det i vissa fall vara mer lämpligt att tillträde tillhandahålls närmare slutkunden. När det förekommer att det till korskopplingen finns likvärdiga anslutningspunkter, som ligger närmare slutkunden än korskopplingen, är det rimligt att tillträde kan tillhandahållas även i denna punkt.

PTS bedömer mot bakgrund av det sagda att ett tillträde genom LLUB bör tillhandahållas vid den korskoppling som finns i anslutning till den punkt där abonnentledningen ansluts till växelutrustning för att medge tillhandahållande av telefonitjänst, alternativt vid likvärdig anslutningspunkt mellan slutkundens nätanslutningspunkt och korskopplingen. Tillträde skall tillhandahållas i den beskrivna korskopplingen, alternativt, om TeliaSonera väljer att tillhandahålla tillträde i en särskild anordnad korskoppling för andra operatörer, skall denna vara belägen i direkt anslutning till de punkter där TeliaSonera är ålagda att tillhandahålla tillträde. PTS vill med anledning av tidigare tillsynsärenden förtydliga att om en operatör begär fullt tillträde till två abonnentledningar inom samma stationsområde så skall TeliaSonera, om operatören så begär, ombesörja att abonnentledningarna förbinds i korskopplingen.⁷

För andra operatörer än TeliaSonera är tillträde till andra tillhörande installationer, utöver själva tillträdet till konventionella abonnentledningar, en förutsättning för att dessa skall kunna erbjuda tjänster på konkurrenskraftiga och rättvisa villkor. De installationer som främst, enligt PTS erfarenhet, har varit nödvändiga för andra operatörers tillhandahållande av tjänster är samlokalisering i TeliaSoneras produktionslokaler inklusive tillgång till kraft, kyla och ventilation. För att en operatör skall kunna samlokalisera krävs därför att TeliaSonera bereder andra operatörer tillträde till de lokaler inom vilka TeliaSonera har utrustning som är nödvändig för att få tillgång till LLUB och vidare ger andra operatörer möjlighet att installera och montera ned utrustning. Vanligtvis krävs att operatörerna kan förbinda den samlokaliserade utrustningen med sitt övriga nät. Det krävs också, inom ramen för skyldigheten att ge andra operatörer tillträde till tillhörande installationer, att TeliaSonera tillhandahåller förbindelser till samlokaliserad utrustning. Operatörer skall om de så önskar, under rimliga förutsättningar i beaktande av nät- och driftsäkerhet, ha möjlighet att nyttja andra leverantörer än TeliaSonera för förbindelser från ett samlokaliseringsutrymme till sitt övriga nät. Operatörer som samlokaliserar i samma utrymme skall kunna dela på förbindelser och beredas möjlighet av TeliaSonera att sammankoppla sin utrustning i samlokaliseringsutrymmet. TeliaSonera skall under sådana förutsättningar tillåta installation av nödvändig utrustning och kablage i TeliaSoneras samlokaliseringsutrymme. Skyldigheten att tillgodose varje rimlig begäran om tillhandahållande av tillträde till konventionella abonnentledningar av metall och delaccessnät uppbyggda av metallkablar, i syfte att tillhandahålla bredbands- och taltjänster (LLUB), inkluderar i förekommande fall skyldighet att tillgodose varje rimlig begäran om nedkoppling av bärfrekvensutrustning för telefoni.

⁷ Se bland annat PTS ärenden med dnr 02-9936/23 och 02-12838/23.

Mot bakgrund av de kundvolymerna som skall hanteras av TeliaSonera och grossistkunderna är det också nödvändigt att grossistkunderna bereds tillträde till de driftstödssystem, informationssystem eller liknande funktioner som krävs för att tillgodose syftet med tillträdet. Avsaknad av tillträde till driftstödssystem eller informationssystem kan medföra att grossistkunder inte kan tillhandahålla motsvarande servicenivå till sina kunder som TeliaSoneras egen vertikalt integrerade slutkundsorganisation, vilket skulle medföra att konkurrensen snedvrids.

TeliaSonera måste medverka till migrering från bolagets existerande grossistprodukter för bredbandstillträde till det nu aktuella tillträdet. PTS finner att det är nödvändigt att ett byte av grossistprodukt kan komma till stånd utan onödig tidsutdräkt för slutkunden och utan att operatörens relation till slutkunden i övrigt påverkas.

För det fall TeliaSonera inte tillgodose en begäran om tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer, måste det säkerställas att motparten utan dröjsmål underrättas om skälen härför och därigenom har möjlighet att vidta åtgärder som syftar till att få till stånd sådant tillträde. Sådant information möjliggör även en kontroll av att TeliaSonera uppfyller sina skyldigheter. För det fall TeliaSonera inte avser att tillgodose en begäran om aktuellt tillträde skall bolaget därför utan dröjsmål upplysa motparten om skälen härför. Skyldigheten för TeliaSonera att tillhandahålla tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer innefattar en skyldighet att förhandla med den som önskar få tillgång till sådant tillträde och att på begäran av motpart lämna ut information som i det enskilda fallet är nödvändig för att överenskommelse skall kunna träffas härom.

TeliaSonera är inte skyldigt att tillhandahålla tillträde om uppfyllandet av en begäran skulle orsaka en kränkning av en oberoende tredje parts rättigheter. Mot bakgrund av det sagda innefattar skyldigheten att tillhandahålla tillträde endast de fall där det finns en abonnentledning till den, i det specifika fallet, aktuella slutkunden och de fall där det efterfrågade frekvensspektrumet inte nyttjas av TeliaSonera själv eller annan operatör. Med hänsyn härtill gör PTS bedömningen att TeliaSonera kan tillhandahålla erforderlig kapacitet för tillträde till konventionella abonnentledningar.

Det åligger TeliaSonera att tillgodose att de installationer som krävs för att tillträde till abonnentledningar skall kunna nyttjas i en angränsande lokal kan etableras. PTS vill i detta sammanhang också nämna att skyldigheten att ge tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer inte innebär att TeliaSonera måste installera fullständigt ny lokal nätverksinfrastruktur för att tillgodose en begäran om tillträde.

TeliaSoneras utbyggnad av xDSL och andra operatörers nyttjande av LLUB kräver en ökad kapacitet i samlokaliseringstrymmen och korskopplingar. Om kapacitetsbrist uppstår innebär det en begränsning för alternativa operatörer att etablera sig och i förlängningen en minskad möjlighet för slutkunder att få tillgång till konkurrerande tjänster. För det fall TeliaSonera inte avser att tillgodose en begäran om tillträde skall TeliaSonera utan dröjsmål upplysa motparten om de

objektiva kriterier som ligger till grund för att begäran inte tillgodoses. Det åligger TeliaSonera att visa att samtliga rimliga möjligheter att tillgodose en begäran är uttömda. Detta ligger också i linje med nuvarande förordning på området.

Det krävs att TeliaSonera genom prissättningen för tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer får avkastning på investerat kapital och ges utrymme för nyinvesteringar. PTS bedömer inte att tillträdesskyldigheten i sig negativt påverkar den tekniska eller ekonomiska bärkraften för användning eller installation av alternativ infrastruktur.

PTS anser inte att nätets funktion eller tekniska säkerhet skulle äventyras till följd av aktuell tillträdesskyldighet. TeliaSonera tillhandahåller redan idag LLUB till andra operatörer. PTS bedömer därför att en skyldighet att tillhandahålla detta tillträde inte innebär något ingrepp i TeliaSoneras immateriella rättigheter.

Tillträde till konventionella abonnentledningar av metall har varit och är alltjämt i stor utsträckning reglerat även i andra europeiska länder enligt LLUB-förordningen. Att TeliaSonera även fortsättningsvis åläggs en skyldighet att tillhandahålla tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer ligger i linje med intresset av tillgång till gränsöverskridande tjänster inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eftersom detta bidrar till en internationell harmonisering.

PTS finner således att TeliaSonera med stöd av 4 kap. 8 § EkomL skall åläggas skyldighet att tillgodose varje rimlig begäran från annan operatör om fullt och delat tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer på de villkor som anges ovan.

4.1.1.1 *Prisreglering av tillträde*

Enligt 4 kap. 11 § EkomL får en operatör som avses i 4 § förpliktas att iaktta kostnadstäckning eller tillämpa kostnadsorienterad eller annan prissättning för specificerade typer av samtrafik och andra former av tillträde. Detta får ske om en marknadsanalys enligt 8 kap. 5 § visar att en brist på effektiv konkurrens innebär att operatören kan ta ut överpriser eller använda prispress på ett sätt som missgynnar slutanvändarna.⁸

En förpliktelse enligt första stycket kan även avse skyldighet för operatören att tillämpa en viss kostnadsredovisningsmetod. En sådan förpliktelse skall förenas med skyldighet att göra en beskrivning av metoden tillgänglig för allmänheten. Kostnadernas huvudkategorier och reglerna för kostnadsfördelningen skall framgå av beskrivningen.

⁸ För att ålägga en prisregleringsskyldighet enligt 4 kap. 11 § EkomL krävs inte att regleringsmyndigheten faktiskt kan konstatera att den aktuella operatören tillämpat överprissättning eller prispress. Generellt kan sägas att det alltid finns ett incitament, och således en potentiell risk, för ett sådant beteende från en operatör som har ett betydande inflytande på en marknad. Detta uttrycks bl.a. i ERG Common Position on the approach to Appropriate remedies in the new regulatory framework, 23 april 2004, s. 13, där det anges att "When imposing *ex ante* remedies NRAs frequently cannot actually observe a certain type of anti-competitive behaviour but will have to anticipate the appearance of a particular competition problem based on the *incentives* of an SMP undertaking to engage in such a behaviour which in turn will be investigated in the market analysis."

Den som har förpliktats att kostnadsorientera sin prissättning skall visa att priserna är rättvisa och skäliga med hänsyn till kostnaderna och får åläggas skyldighet att justera sina priser.

I 4 kap. 12 § EkomL anges att vid tillämpning av 11 § skall hänsyn tas till den investering som gjorts av operatören. En sådan skyldighet som anges i 11 § skall utformas så att operatören får en rimlig avkastning på kapitalinvesteringen.

Effektiviteten i skyldigheten att tillhandahålla nu aktuellt tillträde är beroende av att tillträdet tillhandahålls till ett pris som är lämpligt i förhållande till definierade konkurrensproblem. TeliaSoneras starka ställning på marknaden för tillträde till konventionella abonnentledningar innebär att bolaget kan tillämpa överprissättning eller prispress, vilket missgynnar andra operatörer på marknaden och även, i sista hand, slutkunderna. TeliaSonera starka ställning och kontroll över infrastrukturen kräver således en prisreglering av tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer för att möjliggöra att de övergripande målen med lagstiftningen kan nås, nämligen att enskilda och myndigheter skall få tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte vad gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet.

När PTS har att ta ställning till vilken form av prisreglering som skall åläggas beträffande en viss tillträdesform måste PTS överväga vilka effekter prisregleringen kan ha på både kort och lång sikt. Vid detta övervägande har PTS att ta hänsyn till bl.a att slutkunderna har ett intresse av låga priser samt att det finns ett behov av en ökad tjänstekonkurrens och infrastrukturkonkurrens. Den form av prisreglering som tidigare tillämpats vad gäller operatörer med betydande inflytande är kostnadsorienterade priser. Avsikten med en kostnadsorienterad prissättning är att neutralisera en operatörs möjligheter att ta ut för höga priser eller utöva prispress, eller på annat sätt motverka att en effektiv konkurrens uppkommer på den aktuella marknaden. Tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer nyttjas dels som grossistprodukt för access till slutkunder, dels som insatsvara av TeliaSonera för produktion av egna slutkundstjänster, som t.ex. telefonabonnemang och ADSL-tjänster. TeliaSoneras andel av dessa marknader är av sådan omfattning att den skada som bolaget, genom en samhällsekonomiskt ineffektiv prissättning skulle kunna åsamka köparna, får anses vara tämligen betydande och kunna medföra en allvarligt snedvridande effekt på samtalsmarknaden som helhet. I sista hand drabbar detta slutanvändarna, i form av högre priser.

Den tekniska utvecklingen har möjliggjort att konventionella abonnentledningar kan nyttjas för allt högre överföringshastigheter. Alternativa infrastrukturer i form av fiber har med nuvarande teknik en teoretiskt högre överföringshastighet än teknik som nyttjar konventionella abonnentledningar. Slutkundernas behov av överföringshastighet för data och Internetaccess har ökat kraftigt under senare år. PTS bedömer att flertalet slutkunders behov och efterfrågan idag kan tillgodoses med de överföringshastigheter som kan tillgodoses med konventionella abonnentledningar. Om den kraftiga ökningen av efterfrågan på högre överföringshastigheter fortsätter kommer alternativ teknik som nyttjar konventionella abonnentledningar att krävas eller annan infrastruktur att nyttjas.

En skyldighet för TeliaSonera att tillhandahålla tillträde till konventionella abonnentledningar till ett för högt eller för lågt pris kan påverka incitamenten för investering och snedvrinda konkurrensen. En felaktig prissättning kan leda till ett över- eller underutnyttjande av nät och det är därför viktigt att prisregleringen är neutral i förhållande till investeringar i andra nät. Även för de tillhörande installationerna, i form av exempelvis samlokalisering, är skyldigheten avseende tillträde utformad för att möjliggöra för andra operatörer att nyttja TeliaSoneras installationer eller göra egna investeringar. PTS anser det därför viktigt att även priset för tillhörande installationer är neutralt i förhållande till andra investeringar.

Mot bakgrund av det ovan redovisade har PTS, på denna marknad, utvärderat prisreglering i form av kostnadsorienterad prissättning, med utgångspunkt i dels den s.k. FDC- (Fully Distributed Cost) modellen, dels den s.k. LRIC (Long Run Incremental Cost) metoden.

En prisreglering i form av kostnadsorientering innebär att grossistpriset fastställs på basis av operatörens kostnader, samtidigt som rimlig avkastning medges på investerat kapital. PTS har tidigare, för operatörer som har att tillämpa kostnadsorienterad prissättning, utgått från FDC-modellen för att beräkna priser baserat på historiska kostnader. Denna modell utgår från bokförda värden, vilket lett till att PTS kunnat verifiera operatörernas pris mot deras fastställda bokföring. Detta har gett PTS möjligheter till insyn. Däremot är möjligheterna till insyn för köparna, när priset beräknas enligt denna metod, begränsad, särskilt i de fall operatören tillhandahåller många olika produkter. En prisreglering i form av kostnadsorientering där kapitalkostnaden beräknas på historiska anskaffningsvärden, i stället för nyanskaffningsvärden, kan leda till en prissättning som inte ger samhällsekonomiskt effektiva signaler när det gäller nyttjandet av existerande infrastruktur eller investeringar i ny infrastruktur. FDC-modellen ger täckning för faktiska kostnader enligt självkostnadsmetoden, vilket medför att operatören har svaga incitament att reducera kostnaderna genom effektivisering, eftersom det medför en motsvarande reduktion av tillträdespriserna.

Kommissionen har rekommenderat medlemstaterna att använda s.k. långsiktig särkostnad (LRIC) baserad på nukostnaden/återanskaffningsvärdet (se ”Towards a new framework for Electronic Communications infrastructure and associated services”, COM (1999) 539). Metoden har angivits för beräkning av kostnadsorienterat pris för samtrafik och tillträde till accessnätet. Att modellen utgår från nukostnaden/återanskaffningsvärdet motiveras av att en operatör i en konkurrensutsatt omvärld inte prissätter sina tjänster baserat på historiska kostnader, utan anpassar sina priser efter den prisnivå som konkurrerande operatörer med modern och effektiv utrustning sätter.

Genom att tillämpa kostnadsorienterad prissättning enligt den s.k. LRIC-metoden kan en prisreglering som är neutral i förhållande till investeringar i andra nät åstadkommas. LRIC är en metod som används i ett flertal andra europeiska länder.

LRIC-metoden leder till att den operatör som ålagts kostnadsorienterad prissättning för en viss tjänst får täckning för relevanta kostnader, förutsatt att verksamheten bedrivs effektivt. På en marknad som kännetecknas av effektiv

konkurrens kan en operatör inte belasta köparna med de faktiska kostnaderna i fall operatören har gjort felinvesteringar eller bedriver verksamheten ineffektivt, och sådana missförhållanden avser LRIC-metoden således att eliminera. Metoden utgår från nukostnaden/återanskaffningsvärdet, vilket motiveras av att en operatör i en konkurrensutsatt position inte prissätter sina tjänster baserat på historiska kostnader, utan tvingas anpassa sina priser efter den nivå som konkurrerande operatörer med modern effektiv utrustning sätter. En strikt tillämpning av LRIC-metoden innebär att en operatör inte får ersättning för kostnader som delas med andra produkter eller tjänster, s.k. samkostnader, vilket på sikt skulle kunna leda till för låga priser med finansiella förluster som följd.

En operatör som åläggs kostnadsorientering enligt LRIC-metoden bör därför, enligt PTS mening, ha rätt att, förutom långsiktiga särkostnader beräknade enligt LRIC-metoden, erhålla ersättning även för samkostnader genom ett påslag som täcker dessa. För att inte operatören genom ett sådant påslag skall erhålla kompensation för kostnader orsakade av ineffektivitet etc. skall detta påslag baseras på samkostnader som en effektiv operatör har under konkurrensmässiga förhållanden. LRIC-metoden beskrivs närmare i PTS föreskrifter (PTSFS 2004:5) om LRIC-metoden för beräkning av kostnadsorienterad prissättning och PTS handbok Beräkningsmodeller enligt LRIC-metoden avseende samtrafik i det fasta allmänna telefonnätet och tillträde till accessnätet.⁹ PTS tillämpning av LRIC-metoden tar hänsyn till en operatörs samkostnader.

Regeringen uttalar i förarbetena till EkomL att LRIC-metoden på flertalet marknader som i nuläget kan komma i fråga för tillämpning sannolikt ger mer rättvisande investeringssignaler än andra beräkningsmodeller och därmed leder till en effektiv konkurrens på lång sikt (se prop. 2002/03:110 s. 198). På den aktuella marknaden leder en tillämpning av LRIC-metoden till fördelen att priset är neutralt i förhållande till investeringar i andra nät, vilket är viktigt för att värna om konkurrensen på lång sikt på den aktuella marknaden.

På den aktuella marknaden har branschen gemensamt under ledning av PTS tagit fram en modell som utgår från ett effektivt nät med modern teknik (en s.k. bottom-up-modell). För TeliaSonera identifieras vissa kostnadskategorier för det egna nätet (s.k. top-down-data). Med hjälp av dessa utvecklar PTS därefter i samråd med operatörerna en hybridmodell. PTS har genom beslut den 19 december 2003 fastställt en slutlig hybridmodell (i ärendet med dnr 02-2257/23). PTS har även tagit fram en prismetod som beskriver hur modellens resultat skall omsättas i priser (i ärendet med dnr 02-2257/23). PTS modell för prissättning av delad ledning leder till att det för en köpande operatör tillkommer kostnadskomponenter, för kopparförbindelsen, i det fall slutkunden inte köper telefonabonnemang.

PTS bedömer, mot bakgrund av det ovan angivna, att ett kostnadsorienterat pris enligt LRIC-metoden för fullt och delat tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer är den form av prisreglering som bäst tar hänsyn till de kortsiktiga och långsiktiga överväganden som skall göras för att ge slutkunderna en så förmånlig situation som möjligt, i termer av urval av

⁹ Engelsk titel: Model reference paper. Guidelines for the LRIC bottom-up and top-down models, 13 september 2002. Se PTS webbplats www.pts.se.

tjänster samt pris och kvalitet på dessa tjänster. PTS finner också att en tillämpning av kostnadsorientering enligt LRIC-metoden på denna marknad leder till fördelen att priset är neutralt i förhållande till investeringar i alternativ infrastruktur, vilket är viktigt för att värna om konkurrensen på lång sikt. Arbetet med att implementera LRIC för kostnadsorientering av priser kan för TeliaSonera, som är ett stort företag med stor erfarenhet av tillhandahållande av tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer, inte anses vara så komplext och tidskrävande att PTS, på den grunden, finner skäl att ifrågasätta en sådan skyldighet. PTS finner vidare att TeliaSonera vid prissättningen skall ta hänsyn till den av PTS framtagna prismetoden.

Det åligger den som förpliktats att kostnadsorientera sin prissättning att visa att priserna är rättvisa och skäliga med hänsyn till kostnaderna. För PTS kontroll av att prissättningen är baserad på kostnaderna finner myndigheten att TeliaSonera, i enlighet med vad som beskrivs i PTS föreskrifter (PTSFS 2004:5) om LRIC-metoden för beräkning av kostnadsorienterad prissättning och PTS handbok Beräkningsmodeller enligt LRIC-metoden avseende samtrafik i det fasta allmänna telefonnätet och tillträde till accessnätet, skall inkomma med de uppgifter,¹⁰ utifrån vilka myndigheten uppdaterar hybridmodellen. Sådan inlämning bör rimligen ske årligen och i övrigt på begäran av PTS. Dessutom skall TeliaSonera vart tredje år eller annars på begäran av PTS inkomma till myndigheten med de uppgifter,¹¹ utifrån vilka myndigheten reviderar modellen. Vid eventuell förändring av priser för tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer är det av vikt att PTS och TeliaSoneras kunder, i förväg, informeras om de nya priserna samt att TeliaSonera inkommer med det underlag som prisförändringen baseras på. Underlaget skall inkludera information om hur den ovan beskrivna, av PTS fastslagna, prismetoden har tillämpats. Sådan information skall lämnas senast 60 dagar före det att prisförändringen avses träda i kraft, för att säkerställa en granskning och för att operatörer som köper aktuell produkt skall ha rimlig tid att eventuellt vidta åtgärder med anledning av prisförändringen.

Beräkningar av kostnader för tillhandahållande av de driftstödssystem, informationssystem eller liknande funktioner som krävs för att tillgodose syftet med tillträdet skall ske i enlighet med principer som så långt som möjligt motsvarar de som tillämpas enligt LRIC-metoden.

PTS finner således att TeliaSonera med stöd av 4 kap. 11 § EkomL skall förpliktas att, på ovan angivna villkor, tillhandahålla tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer till en kostnadsorienterad prissättning, som beräknas enligt redovisningsmetoden LRIC som den beskrivs i PTS föreskrifter (PTSFS 2004:5) om LRIC-metoden för beräkning av kostnadsorienterad prissättning och PTS handbok Beräkningsmodeller enligt LRIC-metoden avseende samtrafik i det fasta allmänna telefonnätet och tillträde till accessnätet, med hänsyn tagen till den av PTS framtagna prismetoden.

¹⁰ Modellen uppdateras på basis av för modellen väsentliga uppgifter, som rör till exempel utfall och prognoser för volymer avseende de tjänster som ingår i modellen.

¹¹ Modellen revideras på basis av information som har långsiktig karaktär; ekonomiska livslängder och tillämpning av ny teknik är exempel på sådan information.

4.1.1.2 *Icke-diskriminering*

Enligt 4 kap. 6 § EkomL får en operatör som avses i 4 § förpliktas att tillämpa icke-diskriminerade villkor i sin verksamhet. En sådan skyldighet skall särskilt säkerställa att

1. operatören under likvärdiga omständigheter tillämpar likvärdiga villkor mot andra som tillhandahåller likvärdiga tjänster, samt
2. de tjänster och den information som operatören erbjuder andra tillhandahålls på samma villkor och med samma kvalitet som gäller för operatörens egna tjänster eller för dotterbolags eller samarbetspartners tjänster.

En skyldighet att tillämpa icke-diskriminerande villkor kan säkerställa att företag med betydande marknadsinflytande inte snedvrider konkurrensen genom att särbehandla vissa motparter. Skyldigheten kan vara befogad bl.a. när det är fråga om vertikalt integrerade företag som tillhandahåller tjänster eller insatsvaror till företag som de konkurrerar med på angränsande marknader. Att förhindra otilbörliga försök att överföra marknadsinflytande från en grossistmarknad till en slutkundsmarknad är särskilt viktigt. Icke-diskriminering kan exempelvis hindra att ett vertikalt integrerat företag utan objektiva godtagbara skäl gynnar den egna organisationen eller närstående företag, eller på motsvarande sätt missgynnar konkurrenter.

Mot bakgrund av att TeliaSonera är ett vertikalt integrerat företag som tillhandahåller egna slutkundsprodukter baserat på tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer har bolaget ett incitament att särbehandla den egna slutkundsorganisationen, dotterbolag eller samarbetspartners. TeliaSonera har möjligheter att via prissättning eller andra avtalsvillkor gynna den egna verksamheten i förhållande till andra köpare av grossistprodukten för tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer. Det är därför viktigt att grossistprodukten för tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer tillhandahålls på icke-diskriminerande villkor.

Skyldigheten att tillämpa icke-diskriminerande villkor skall enligt PTS bland annat förhindra beteenden som ger upphov till konkurrenshämmande prisrelaterade klämeffekter eller exkluderande beteende. Vidare skall skyldigheten säkerställa att en köpare av grossistprodukten inte otilbörligt särbehandlas i förhållande till andra köpare eller i förhållande till verksamheter inom TeliaSonerans koncern som verkar på motsvarande segment som externa köpare.

Om tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer och information relaterad till sådant tillträde tillhandahålls av TeliaSonera i grossistledet till andra företag, skall detta i enlighet med icke-diskrimineringskyldigheten ske på samma villkor och med samma kvalitet som gäller i förhållande till TeliaSonerans egen koncerninterna verksamhet. Kravet på icke-diskriminering kan således för ett vertikalt integrerat företag innebära en skyldighet att tillhandahålla motsvarande grossistprodukt på samma villkor och med samma kvalitet, som krävs för företagets eget tillhandahållande i slutkundsledet. Skyldigheten gäller oavsett om TeliaSonera internt tillhandahåller

en mer förädlad produkt som baseras på tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer.

Sammanfattningsvis bedömer PTS att en skyldighet för TeliaSonera att tillämpa icke-diskriminerande villkor är nödvändig för att främja konkurrensen på den aktuella marknaden och därigenom uppnå målen med lagstiftningen. PTS anser därför att TeliaSonera, i egenskap av operatör med betydande inflytande på den svenska marknaden för tillträde till konventionella abonnentledningar, enligt 4 kap. 6 § EkomL skall tillhandahålla grossistprodukten för tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer på icke-diskriminerande villkor. Skyldigheten är inte mer ingripande än vad som i sammanhanget får anses motiverat.

4.1.1.3 *Insyn*

Enligt 4 kap. 5 § får en operatör som avses i 4 § förpliktas att i ett referenserbjudande eller på annat sätt offentliggöra specificerade uppgifter om

1. redovisning,
2. tekniska specifikationer
3. nätegenskaper
4. villkor för tillhandahållande och användning
5. prissättning, eller
6. andra förhållanden som behövs för insyn i fråga om samtrafik och andra former av tillträde.

Ett beslut om förpliktelse enligt första stycket skall innehålla besked om vilka uppgifter som skall tillhandahållas, hur detaljerade dessa skall vara samt på vilket sätt de skall offentliggöras.

Operatören får förpliktas att ändra en uppgift, om det är nödvändigt för att den skall stämma överens med en skyldighet som har beslutats enligt detta kapitel.

I 4 kap. 9 § EkomL anges att en förpliktelse enligt 8 § som avser tillträde till ett allmänt telefonnät mellan en korskoppling eller likvärdig anslutningspunkt och abonnentens fasta nätanslutningspunkt skall, om nätet där består av en parkabel av metall, förenas med skyldighet att offentliggöra ett sådant referenserbjudande som anges i 5 §. Erbjudandet skall innehålla de uppgifter som avses i artikel 9.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/19/EG av den 7 mars 2002 om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter (tillträdesdirektivet). Beslutet om skyldighet att offentliggöra ett referenserbjudande får förenas med vite.

För att underlätta för nya operatörer att få tillgång till tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer samt förkorta förhandlingstider skall TeliaSonera åläggas en skyldighet att tillhandahålla ett referenserbjudande. Den insyn som möjligheten att få tillgång till ett referenserbjudande innebär underlättar även för marknads aktörer att säkerställa att produkten tillhandahålls på icke-diskriminerande villkor, vilket minskar risken för att tvister uppkommer.

Referenserbjudandet bör vara tillräckligt specificerat för att säkerställa att andra operatörer inte åläggs att betala för faciliteter som inte är nödvändiga för den begärda tjänsten, vilket inkluderar en beskrivning av erbjudandet som redovisas uppdelat på olika komponenter i enlighet med marknads behov, samt därmed

förbundna villkor. Referenserbjudandet bör offentliggöras på TeliaSoneras webbplats och hållas tillgängligt utan kostnad för den som önskar ta del av det. För att förenkla förhandlingsprocessen bör referenserbjudandet, i största möjliga utsträckning, utgöra underlag för ett komplett avtal. TeliaSonera bör vidare informera berörda parter om förändringar av referenserbjudandets villkor, inklusive prissättning, senast 60 dagar i förväg, för att dessa parter i sin tur skall kunna vidta eventuella åtgärder som föranleds av förändringen. För att underlätta kontroll av efterlevnaden av krav om insyn bör TeliaSonera informera även PTS om förändring av referenserbjudandets villkor inom samma tid.

Referenserbjudandet bör förutom produkt- och tjänstebeskrivning av tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer innehålla nödvändiga uppgifter om:

- tekniska specifikationer och nätegenskaper,
- villkor för tillhandahållande och användning,
- prissättning och
- andra förhållanden som behövs för insyn i fråga om grossistprodukten för tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer.

Nödvändiga uppgifter om villkor för tillhandahållande och användning innefattar beskrivning av orderförfarande och leveranstider, frister för svar på begäran om leverans, parametrar för tjänsternas kvalitet, beskrivning av serviceåtaganden, rutiner för åtgärdande av fel och tillvägagångssätt vid byte av operatör. Rutiner för åtgärdande av fel innefattar också förfarande för att återgå till normal servicenivå efter att fel har åtgärdats.

Vad gäller orderförfarande krävs administrativa rutiner för att säkerställa att tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer kan omfatta förfrågan om tillträde, nyetablering av tillträde, övertagande av befintligt tillträde från annan operatör och uppsägning. Det är angeläget att dessa rutiner är klara och enhetliga för att förenkla förfarandet och säkerställa dessa funktioner för slutkunderna. Avsaknad av sådana uppgifter i referenserbjudandet innebär även stor risk för att tvister uppkommer, vilket kan leda till att den kommersiella användningen av tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer försenas och/eller osäkerhet på marknaden. Det är viktigt att säkerställa att leveranstider och frister för svar på begäran om leverans inte är längre än vad som är skäligt mot bakgrund av det arbete som skall utföras. Avsaknad av tydlig beskrivning av kvalitetsnivå för tjänsterna, serviceåtaganden och rutiner för åtgärdande av fel kan leda till tvister.

Nödvändiga uppgifter om andra förhållanden som behövs för insyn i fråga om tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer är bl.a. villkor för fakturering och betalning, omförhandlingsklausul, eventuella krav på säkerhet, avtalets giltighetstid samt information om vilka väsentliga avtalsbrott som kan föranleda uppsägning.

Det krävs klara och tydliga villkor för fakturering och betalning samt prissättning av tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer. Prissättningen bör vara uppdelad på de olika komponenter som ingår i respektive tjänst/produkt. Referenserbjudandet bör även innehålla uppgifter om avtalets

giltighetstid och uppsägning. Enligt avtalsrättsliga principer är det endast väsentliga avtalsbrott som kan föranleda uppsägning av avtalet. Det är viktigt med en klar beskrivning av de tjänster och produkter som ingår för att undvika tveksamheter om vad som omfattas av ett avtal, särskilt mot bakgrund av att operatören med betydande inflytande härvid har ett övertag i förhandlingar då det är detta bolag som utformar produkterna och tjänsterna. För att undvika tvister finns även behov av en omförhandlingsklausul som reglerar på vilket sätt parterna skall inleda förhandlingar för att avtala om produkter/tjänster som inte omfattas av avtal mellan parterna. Oförutsägbara krav på säkerhet kan utgöra hinder för att avtal kommer till stånd och föranleda tvister. För det fall att krav på säkerhet kan komma att ställas bör därför framgå av referenserbjudandet vilka objektiva fastställda kriterier som reglerar rätt att ställa krav på säkerhet gentemot viss motpart dels vid avtalets ingående, dels under pågående avtalsperiod. För det fall krav på säkerhet kan komma att ställas bör referenserbjudandet innehålla en redogörelse för hur prövningen av en parts kreditvärdighet går till och vilka steg som ingår i bedömningen. Den part mot vilken krav på säkerhet riktas bör ha rätt att få ta del av en beskrivning av de omständigheter som i det enskilda fallet motiverar ett krav på säkerhet, liksom det underlag som läggs till grund för bedömningen.

Konventionella abonnentledningar är en begränsad resurs eftersom dels det till varje slutkund oftast finns ett begränsat antal abonnentledningar, dels utrymme för samlokalisering oftast är begränsat. Nyttjandet är beroende av frekvensplanering, varför det av referenserbjudandet skall framgå regler för frekvensplanering inom flerparskablar och parkablar. Referenserbjudandet skall även innehålla regler för hur utrymme för samlokalisering och andra installationer får reserveras samt hur en operatör skall gå tillväga för att kunna inspektera platser för samlokalisering. Rutinerna för reservering skall särskilt säkerställa att kravet på icke-diskriminering upprätthålls.

För att med lönsamhet utnyttja tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer krävs oftast en volym kunder inom ett geografiskt begränsat område för att uppnå erforderliga skalfördelar. En etablering föregås ofta av en omfattande planering varför tillgången till information från TeliaSonera är av stor betydelse. Referenserbjudande skall därför innehålla villkor för tillgång till information om de fysiska platserna för tillträde och relevanta anläggningar samt huruvida tillträde är tillgängligt. Referenserbjudandet skall även innehålla villkor för tillgång till de driftstödssystem, informationssystem eller liknande funktioner som krävs för att tillgodose syftet med tillträdet.

Utöver ovan specificerad information skall referenserbjudandet dessutom innehålla övrig relevant information som är nödvändig för att avtal skall kunna ingås.

I det fall en begäran kräver en offert från TeliaSonera skall offerten utformas tillräckligt specificerat för att andra operatörer inte åläggs att betala för faciliteter som inte är nödvändiga och för att andra operatörer skall ha en möjlighet att bedöma rimligheten i erbjudandet. Av offerten skall leveranstid, och den ersättning som utgår till beställaren om leveranstiden inte kan uppfyllas, framgå.

Sammanfattningsvis bedömer PTS att ett referenserbjudande är nödvändigt för att främja konkurrensen och därigenom uppnå målen med lagstiftningen. PTS anser därför att TeliaSonera med stöd av 4 kap. 5 § EkomL skall offentliggöra sina villkor för tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer genom ett referenserbjudande på ovanstående villkor.

4.1.1.4 *Särredovisning*

Enligt 4 kap. 7 § EkomL får en operatör som avses i 4 § förpliktas att särredovisa och rapportera specificerad verksamhet med anknytning till samtrafik och andra former av tillträde. En sådan skyldighet kan avse att operatören skall tillämpa en öppen prissättning för andra operatörer och för intern överföring eller tillhandahålla en myndighet sin redovisning, inbegripet uppgifter om intäkter från annan.

Syftet med särredovisning är att möjliggöra en analys av information som hämtas från redovisningen och skall så nära som möjligt spegla olika verksamheter som om de hade varit skilda från varandra och ge en möjlighet att synliggöra företagsinterna överföringar.

Krav på särredovisning gör sig särskilt gällande för företag som är ålagda icke-diskriminering i så måtto att särredovisningsskyldigheten möjliggör kontroll av huruvida icke-diskriminerande villkor tillämpas och för att underlätta kontroll av om otillåten korssubventionering sker genom överföring från en verksamhet till en annan konkurrensutsatt verksamhet inom företaget.¹² Detta framgår också av artikel 11 i tillträdesdirektivet.

PTS bedömer att särredovisning krävs på den nu aktuella marknaden bl.a. för att kunna säkerställa att kravet på icke-diskriminering efterlevs. TeliaSonera skall därför förpliktas att särredovisa grossistprodukten för tillträde till konventionella abonnentledningar samt tillhörande installationer åtskilt från andra tjänster. TeliaSonera skall även årligen och i övrigt på begäran tillstålla PTS sin redovisning, inkluderande såväl särredovisade funktioner som bolagets övriga verksamhet. I särredovisningen skall då kostnader och intäkter fördelas mellan de tjänster och produkter som gör att dessa kostnader och intäkter uppstår. Bakomliggande uppgifter som är nödvändiga för beräkningarna skall bifogas. Interna priser och köp mellan olika verksamheter bör framgå av redovisningen.

Vid utformandet av särredovisningen bör TeliaSonera beakta de riktlinjer som framgår av kommissionens rekommendation 98/322/EC om samtrafik på en liberaliserad telemarknad (Del 2 Särredovisning och kostnadsredovisning). I bilaga till rekommendationen finns bl.a. exempel på hur en resultaträkning för respektive särredovisat område kan utformas. Detaljeringsgraden på den icke-publika information som lämnas från TeliaSonera till PTS bör dock inte understiga den detaljnivå som idag lämnas.

Det pågår för närvarande ett arbete med revidering av kommissionens rekommendation rörande särredovisning och kostnadsredovisning. När denna

¹² Se prop. 2002/03:110 s. 377.

revidering är genomförd kan eventuella förändringar leda till att PTS ser över skyldigheten om särredovisning.

Sammanfattningsvis bedömer PTS att en skyldighet att iaktta särredovisning är nödvändig för att främja konkurrensen och därigenom uppnå målen med lagstiftningen. PTS anser därför att TeliaSonera med stöd av 4 kap. 7 § EkomL, skall åläggas en skyldighet att särredovisa kostnader för tillhandahållande av grossistprodukten för tillträde till konventionella abonnentledningar samt tillhörande installationer på ovanstående villkor. Skyldigheten är inte mer ingripande än vad som i sammanhanget får anses motiverat.

4.1.1.5. *Samlad bedömning*

PTS har identifierat konkurrensproblemen på marknaden för tillträde till konventionella abonnentledningar av metall och med utgångspunkt i dessa, samt med beaktande av nu gällande skyldigheter, övervägt vilka ingripanden som är nödvändiga för att komma till rätta med de faktiska och potentiella missförhållanden som är hänförliga till den bristande konkurrensen. Jämfört med en situation utan sektorsspecifik reglering på den aktuella marknaden, innebär de skyldigheter som framgår av detta beslut begränsningar i TeliaSoneras handlingsfrihet. Myndigheten utgår från det grundlagsfästa egendomsskyddet vid prövningen av vilka skyldigheter som skall åläggas den som har ett betydande inflytande på en fastställd marknad. Egendomsskyddet kan emellertid inskränkas genom sådan lagstiftning som är erforderlig för att reglera nyttjandet av viss egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse. Den lagstadgade möjligheten att införa skyldigheter avseende tillträde enligt EkomL innebär en sådan tillåten inskränkning av äganderätten. Härvid krävs emellertid att ingreppet är ändamålsenligt, nödvändigt och proportionerligt.

PTS gör bedömningen att de skyldigheter avseende tillträde, prisreglering, icke-diskriminering, särredovisning och insyn som meddelas genom detta beslut sammantaget är nödvändiga och ändamålsenliga i förhållande till konkurrensproblemen på marknaden, sett mot bakgrund av målen med lagstiftningen. Skyldigheterna har ett legitimt syfte genom att de avser att främja effektiv konkurrens och i förlängningen ge slutkunderna tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte vad gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet. Efter en avvägning mellan ingreppets nytta för det allmänna och intresset för TeliaSonera att kunna agera utan förhandsskyldigheter på den aktuella marknaden, finner PTS att det allmänna intresset väger tyngst. De aktuella skyldigheterna är samtidigt de minst ingripande åtgärderna som bedöms kunna säkerställa målen med lagstiftningen. Åtgärderna uppfyller således kravet på proportionalitet. TeliaSonera skall därför åläggas de skyldigheter som framgår av detta beslut.

Ikraftträdande m.m.

PTS fastställer genom detta beslut de skyldigheter som åläggs TeliaSonera på den nationella marknaden för tillträde i grossistledet (inklusive delat tillträde) till konventionella abonnentledningar av metall och delaccessnät uppbyggda av metallkablar, i syfte att tillhandahålla bredbands- och taltjänster (LLUB). PTS förordnar att detta beslut gäller omedelbart.

Underrättelse om överklagande

Post- och telestyrelsens beslut kan överklagas hos Länsrätten i Stockholms län, se bilaga 2.

Marianne Treschow
t.f. generaldirektör

Beslutet har fattats av t.f. generaldirektören Marianne Treschow. I ärendets slutliga handläggning har även deltagit t.f. avdelningschefen Viveca Norman, rättschefen Eva Liljefors, enhetschefen Karoline Boström och handläggaren Mattias Viklund (föredragande).

Bilaga 1

Åläggande av särskilda skyldigheter för TeliaSonera AB på den svenska marknaden för tillträde i grossistledet (inklusive delat tillträde) till konventionella abonnentledningar av metall och delaccessnät uppbyggda av metallkablar, i syfte att tillhandahålla bredbands- och taltjänster - LLUB

1. Tillträde

- 1.1 TeliaSonera skall tillgodose varje rimlig begäran från annan operatör om tillträde till konventionella abonnentledningar av metall, vilket avser den fysiska förbindelse i form av en tvinnad parkabel av metall som förbinder nätanslutningspunkten i en abonnents lokaler med korskopplingen eller en likvärdig anslutningspunkt i det allmänna telefonnätet. Tillträdet omfattar det följande:
 - 1.1.1. Fullt tillträde, som tillåter att hela frekvensspektrumet i den tvinnade parkabeln används.
 - 1.1.2. Delat tillträde, som tillåter att del av frekvensspektrumet i den tvinnade parkabeln används.
- 1.2 TeliaSonera skall tillgodose varje rimlig begäran från annan operatör om tillträde till tillhörande installationer som hänger samman med tillträde enligt punkten 1.1, dvs. samlokalisering och övriga relevanta installationer.
- 1.3 TeliaSonera skall tillgodose varje rimlig begäran från annan operatör om tillträde till de driftstödssystem, informationssystem eller liknande funktioner som krävs för att tillgodose syftet med tillträdet.
- 1.4 TeliaSonera skall tillgodose varje rimlig begäran från annan operatör om tillträde enligt punkt 1.1, i det fall den som begär tillträdet har avtal med slutkunden om bredbandsaccess via någon av TeliaSonerans existerande grossistprodukter för bredbandstillträde.
- 1.5 TeliaSonera skall om företaget anser att en begäran enligt punkt 1.1, 1.2 och 1.3 inte kan tillmötesgå, utan dröjsmål upplysa motparten om skälen för detta. Ett sådant avslag måste grundas på objektiva kriterier.

2. Prisreglering

- 2.1 TeliaSonera skall tillämpa kostnadsorienterad prissättning för tillträde enligt punkt 1.1, 1.2 och 1.3.
- 2.2 TeliaSonera skall tillämpa LRIC-metoden vid kostnadsorienterad prissättning vilken beskrivs i Post- och telestyrelsens föreskrifter (PTSFS 2004:5) om LRIC-metoden för beräkning av kostnadsorienterad prissättning

(föreskrifterna) och Post- och telestyrelsens handbok Beräkningsmodeller enligt LRIC-metoden avseende samtrafik i det fasta allmänna telefonnätet och tillträde till accessnätet.

- 2.3 Prissättning för tillträde enligt punkt 1.1 och 1.2 skall ske med utgångspunkt i hybridmodellen och den av Post- och telestyrelsen framtagna prismetoden.
- 2.4 TeliaSonera skall årligen och i övrigt på begäran av Post- och telestyrelsen inkomma till myndigheten med de uppgifter, utifrån vilka myndigheten enligt 7 § föreskrifterna uppdaterar hybridmodellen. TeliaSonera skall vart tredje år eller annars på begäran av Post- och telestyrelsen inkomma till myndigheten med de uppgifter, utifrån vilka myndigheten enligt 8 § föreskrifterna reviderar modellen.
- 2.5 I samband med att TeliaSonera informerar Post- och telestyrelsen om prisförändring i enlighet med punkten 5.5 skall TeliaSonera till Post- och telestyrelsen inkomma med underlag som prisförändringen baseras på.
- 2.6 TeliaSonera skall, för att uppfylla skyldigheten i 4 kap. 11 § andra stycket EkomL att göra en beskrivning av kostnadsredovisningsmetoden tillgänglig för allmänheten, på sin webbplats genom en länk till Post- och telestyrelsens webbplats, hänvisa till hybridmodellen och den av PTS fastslagna prismetoden.

3. Icke-diskriminering

- 3.1 TeliaSonera skall tillämpa icke-diskriminerande villkor i sin verksamhet avseende tillträde enligt punkt 1. TeliaSonera skall under likvärdiga omständigheter tillämpa likvärdiga villkor mot andra köpare. De tjänster och den information som TeliaSonera erbjuder andra skall tillhandahållas på samma villkor och med samma kvalitet som gäller för TeliaSonerans egna tjänster eller för dotterbolags eller samarbetspartners tjänster.

4. Särredovisning

- 4.1 TeliaSonera skall särredovisa intäkter och kostnader för tillträde till konventionella abonnentledningar och tillhörande installationer enligt punkt 1.1, 1.2 och 1.3 åtskilt från andra tjänster. Vidare skall tjänster som tillhandahålls internt och prissättning för dessa särredovisas i förhållande till dem som tillhandahålls externt.
- 4.2 TeliaSonera skall årligen och i övrigt på begäran tillhandahålla Post- och telestyrelsen sin redovisning, inbegripet uppgifter om intäkter från annan. Redovisningen skall inkludera såväl särredovisade funktioner som bolagets övriga verksamhet.

5. Insyn

- 5.1 TeliaSonera skall i ett referenserbjudande specificera och offentliggöra uppgifter om och villkor för tillträde enligt punkt 1.
- 5.2 TeliaSonera ansvarar för framtagandet av referenserbjudandet enligt punkt 5.1, vilket skall vara föremål för Post- och telestyrelsens granskning. Referenserbjudandet skall inges till Post- och telestyrelsen samt publiceras inom två månader från det att skyldigheten avseende referenserbjudande trätt i kraft.
- 5.3 Referenserbjudandet skall vara tillräckligt specificerat för att säkerställa att andra operatörer inte åläggs att betala för installationer som inte är nödvändiga för den begärda tjänsten vilket inkluderar en beskrivning av erbjudandet som redovisas uppdelade på olika komponenter i enlighet med marknadens behov, samt därmed förbundna villkor.
- 5.4 Referenserbjudandet skall offentliggöras på TeliaSoneras webbplats och skall hållas tillgängligt utan kostnad för den som önskar ta del av det. För att förenkla förhandlingsprocessen bör referenserbjudandet i största möjliga utsträckning kunna utgöra underlag för ett komplett avtal.
- 5.5 TeliaSonera skall informera Post- och telestyrelsen samt berörda parter om förändring av referenserbjudandets villkor, inklusive prissättning, senast 60 dagar innan förändringen av referenserbjudandet och prissättningen avses träda i kraft.
- 5.6 Referenserbjudandet skall innehålla uppgifter om
1. produkt- och tjänstebeskrivning
 2. tekniska specifikationer
 3. nätegenskaper
 4. villkor för tillhandahållande och användning
 5. prissättning
 6. andra förhållanden som behövs för insyn i fråga om tillträde

5.6.1 Produkt- och tjänstebeskrivning

Referenserbjudandet skall innehålla en beskrivning av de produkter och tjänster som omfattas av tillträde enligt punkt 1. I denna beskrivning skall tjänsterna redovisas uppdelade i komponenter i enlighet med marknadens behov.

5.6.2 Tekniska specifikationer

I referenserbjudandet skall anges tillämpliga tekniska specifikationer. Specifikationen skall omfatta en beskrivning av tekniska gränssnitt för att anslutning och nyttjandet av tillträdet skall kunna ske. Eventuella restriktioner i användningen av tillträde enligt punkt 1 skall framgå.

5.6.3 Nätegenskaper

I referenserbjudandet skall anges tillämpliga servicenivåer och tillgänglighet för tillträde enligt punkt 1.

5.6.4 Villkor för tillhandahållande och användning

5.6.4.1 Orderförfarande och leveranstider

Referenserbjudandet skall innehålla uppgifter om orderförfarande och leveranstider. Orderförfarandet bör vara utformat så att det underlättar krav på administrativa rutiner i slutkundsledet.

Leveranstider skall vara skäligen i förhållande till det arbete som skall utföras. Rutinerna skall även omfatta en beskrivning av tillvägagångssätt vid byte av operatör.

5.6.4.2 Frister för svar på begäran om leverans

Frister för svar skall vara skäligen i förhållande till det arbete som skall utföras.

5.6.4.3 Parametrar för tjänsternas kvalitet

Kvalitetsnivå för tillträde enligt punkt 1 skall anges i referenserbjudandet.

5.6.4.4 Beskrivning av serviceåtagande

Referenserbjudandet skall innehålla en beskrivning av serviceåtagande för tillträde enligt punkt 1.

5.6.4.5 Rutiner för åtgärdande av fel

Referenserbjudandet skall innehålla förfaranden och tidsfrister för åtgärdande av fel, samt förfarande för att återgå till normal servicenivå.

5.6.4.6 Säkerhet

Referenserbjudandet skall innehålla tillträdesvillkor för personal från operatörer som köper tillträde enligt punkt 1 samt säkerhetsnormer.

5.6.5 Prissättning

TeliaSoneras prissättning enligt punkt 2 av de tillträdesprodukter som ingår i tillträde enligt punkt 1 skall redovisas i referenserbjudandet.

Prissättningen skall vara uppdelad på de olika komponenter som ingår i respektive tjänst/produkt.

5.6.6 Andra förhållanden som behövs för insyn i fråga om tillträde

5.6.6.1 Villkor för fakturering och betalning

Referenserbjudandet skall innehålla klara och tydliga villkor för fakturering och betalning.

5.6.6.2 Ekonomisk säkerhet

För det fall att krav på säkerhet kan komma att ställas skall framgå vilka objektivt fastställda kriterier som reglerar rätt att ställa krav på säkerhet gentemot viss motpart, dels vid avtalets ingående, dels under pågående avtalsperiod.

5.6.6.3 Väsentliga avtalsbrott som kan föranleda uppsägning

De väsentliga avtalsbrott som kan föranleda uppsägning av avtalet skall anges i enlighet med avtalsrättsliga principer.

5.6.6.4 *Avtalets giltighetstid, uppsägning och villkor för omförhandling*

Referenserbjudandet skall innehålla uppgifter om avtalets giltighetstid, uppsägning i andra fall än enligt 5.6.6.3 samt en omförhandlingsklausul som bl.a. reglerar på vilket sätt parterna skall inleda förhandlingar för att avtala om produkter/tjänster som inte omfattas av avtal mellan parterna.

5.6.6.5 *Regler för tillträde*

Referenserbjudandet skall innehålla regler för frekvensplanering i flerparskablar och parkablar. Erbjudandet skall även innehålla regler för tilldelning och reservering av installationer för tillträde enligt punkt 1.2.

Referenserbjudandet skall innehålla regler för inspektion av platser där samlokalisering är tillgänglig eller platser där samlokalisering har nekats.

5.6.6.6 *Villkor för tillgång till driftstödssystem m.m.*

Referenserbjudandet skall innehålla villkor för tillgång till de driftstödssystem, informationssystem eller liknande funktioner som krävs för att tillgodose syftet med tillträdet. Referenserbjudandet skall innehålla villkor för tillgång till information om de fysiska platserna, avseende belägenhet, antalet abonnentledningar och geografiskt upptagningsområde för tillträde och relevanta anläggningar samt om tillträde är tillgängligt. Referenserbjudandet skall dessutom innehålla övrig relevant information som är nödvändig för att avtal skall kunna ingås.

5.7 I det fall en begäran kräver en offert från TeliaSonera skall offerten utformas tillräckligt specificerat så att andra operatörer inte tvingas att betala för faciliteter som inte är nödvändiga och för att andra operatörer skall ha en möjlighet att bedöma rimligheten i erbjudandet. Av offerten skall även leveranstid och ersättning vid utebliven leverans framgå.

UNDERRÄTTELSE OM ÖVERKLAGANDE

Om Ni vill överklaga detta beslut skall Ni skriva till Länsrätten i Stockholms län. Brevet skall dock sändas till Post- och telestyrelsen, Box 5398, 102 49 Stockholm.

Tala om i brevet vilket beslut Ni överklagar genom att ange beslutets nummer. Tala också om vilken ändring av beslutet Ni vill ha. Brevet skall skrivas under.

Post- och telestyrelsen måste ha fått Ert överklagande inom tre veckor från den dag Ni fått del av beslutet. Annars kan överklagandet inte prövas.

Post- och telestyrelsen sänder överklagandet vidare till länsrätten för prövning om Post- och telestyrelsen inte själv ändrar beslutet på det sätt Ni begärt.

Om något är oklart kan Ni vända Er till Post- och telestyrelsen.